Vol. 7 No. 48

שבת ON מוסף שמונה עשרה OF ברכה ON שבת

A review of the history of the middle ברבה of מוסף שמונה מוסף on שבת reveals that two versions of the ברבה exist. The more popular version is the following:

תכנת שבת, רצית קרבנותיה, צוית פרושיה עם סדורי נסכיה. מענגיה לעולם כבוד ינחלו, מועמיה חיים זכו, וגם האוהבים דבריה גדלה בחרו, אז מסיני נצטוו עליה. ותצונו, י-י א-להינו, להקריב בה קרבן מוסף שבת כראוי. יהי רצון מלפניך, י-י א-להינו ואלהי אבותינו, שתעלנו בשמחה לארצנו, ותמענו בגבולנו, ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו, תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם. ואת מוסף יום השבת הזה, נעשה ונקריב לפניך באהבה, כמצות רצונך, כמו שכתבת עלינו בתורתך, על ידי משה עבדך, מפי כבודך, כאמור: וביום השבת, שני כבשים בני שנה תמימם, ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו. עלת שבת בשבתו, על עלת התמיד ונסכה. ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי ענג, עם מקדשי שביעי, כלם ישבעו ויתענגו מטובך, ובשביעי רצית בו וקדשתו, חמדת ימים אותו קראת, זכר למעשה בראשית. א-להינו וא-להי אבותינו, רצה במנוחתנו, וכו'

The מב"ם presents a second version. It is a version that is still recited today by those who follow:

רמב"ם סדר תפילות נוסח הברכות האמצעיות–ברכה אמצעית של מוסף שבת: למשה צוית על הר
סיני מצות שבת שמור וזכור ובו צויתנו י–י א–להינו להקריב לך קרבן מוסף כראוי יהי רצון מלפניך
י–י א–להינו שתעלנו לארצנו וכו' ואת מוסף יום המנוח הזה נעשה ונקריב כו' עד על ידי משה עבדך
ולא נתתו מלכנו לגויי הארצות ולא הנחלתנו מלכנו לעובדי אלילים גם במנוחתו לא ישכנו ערלים
לבית ישראל נתתו זרע ישורון אשר בם בחרת חמדת ימים אותו קראת א–להינו וא–להי אבותינו רצה
נא במנוחתנו כו' עד ברוך אתה י–י מקדש השבת.

Translation: The following represents the middle Bracha of Shabbos Mussaf Shemona Esrei: To Moshe on Mount Sinai You delivered the commandment to fulfill the Mitzvah of Shabbos with the words: Shomor and Zachor (observe and remember). And as part of that Mitzvah, You commanded us to bring the Mussaf sacrifice in the appropriate manner...

This version of the ברכה is not found in נאון מדר רב עמרם חדר חדר חסדור of סידור of חדר רב סעדיה גאון מדר חסדיה מדרץ. Professor Ezra Fleischer presents the ברכה on page 23 of his book: תפלה מנהגי תפלה ארץ is the following:

הנוסח, הנראה קדום ביותר, מובא לראשונה בסידור הרמב״ם.

Translation: The wording, which appears to be very ancient, is found for the first time in the Siddur of the Rambam. Professor Fleischer believes that the ברבה is very old based on the fact that the opening lines are in the form of a ביום:

למשה צוית / על הר סיני / מצות שבת /שמור וזכור ובו צויתנו / י-י א-להינו / להקריב לך / קרבן מוסף כראוי.

Although the version of the ברכה provided by the מב"ם is currently recited only by those who follow גופה, it had a greater following earlier in Jewish History:

מור אורח חיים הלכות שבת סימן רפו'–ולאחר שיחזרו הספר יאמר שליח ציבור קדיש ויתפללו הציבור תפלת מוסף שלש ראשונות ושלש אחרונות וקדושת היום באמצע. ונוהגין בספרד לומר למשה צוית, ובאשכנז נוהגין לומר תכנת שבת.

Translation: After returning the Torah scroll the prayer leader should say Kaddish. The congregation should then recite Shemona Esrei of Tefilas Mussaf; the three opening Brachos, the three closing Brachos and the Bracha in the middle whose theme is the sanctity of the day. In Spain it is customary to recite the middle Bracha that begins: L'Moshe Tzivisa while in Ashkenaz, it is customary to recite the Bracha that begins: Tikanta Shabbos.

A survey of older סידורים reveals that some סידורים that followed מנהג ספרד included both versions of the and presented each congregation with a choice as to which version to recite. Two questions: Concerning each of the middle ברבות of שמונה עשרה on שבת on we learned of alternate versions of the ברבות and yet we never saw a סידור which presented its readers a choice between the ברבות. Why was this ברבה treated differently? Second question: Why did most מוסף Sephardic congregations abandon the practice of reciting למשה צוית as the middle כרכה of of of משבת on שמונה עשרה? Apparently two of the central leaders of the great era of Kabbalah in צפת, the מ"ל, Rabbi Moshe Cordevero, זצ"ל, disagreed as to which version of the ברבה should be recited². Each one found a basis in Kabbalah to support his position. Rabbi Cordevero advocated for the recital of למשה צוית and Rabbi Luria advocated for the recital of תכנת שבת. It appears that over the years, the majority of Sephardic congregations moved towards congregations attempted to follow a practice that included reciting both versions. A clue to such a dual practice is found on page 6 of the book: שארית יהודה written by Rabbi Yehudah Chaim Ben Ezra haKohen Tarav. On that page he answers the following question: what was his opinion of the custom followed in some Sephardic synagogues to have the congregation recite the version of the middle ברכה of מוסף שמונה on שבת that begins: שמונה עשרה when reciting the silent שמונה while the שליח ציבור recited the version of the middle ברכה that begins: למשה צוית he repeated שמונה עשרה? From the question we can conclude that some congregations followed such a practice in order to comply with both the opinion of the מ"ב"ל, Rabbi Moshe Cordevero, זצ"ל and the opinion of the אר"ל, Rabbi Isaac Luria, לצ"ל.

Those who included the paragraph of למשה צוית differed in one respect from the version presented by the קרבן מוסף. They included the verses that described the קרבן מוסף while the מוסה and הימן did not. Why did the רמב"ם omit the פסוקים?

תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ד דף ח מור ג /ה"ו-שמע מינה שאדם מתפלל ומהלך ד' אמות

^{1.} The same סידורים presented two versions of ברוך שאמר as well; one version that contained 87 letters and a second longer version that provided for inserts for שבת and בוב יום מוב.

^{2.} We will look at the basis of their disagreement when we examine the wording of the ברכה מבת שבת of חבנת שבת and of their disagreement.

^{3.} A similar move was made towards accepting the version of ברוך שאמר that contains only 87 words.

^{4.} Available at www.hebrewbooks.org.

^{5.} Rabbi Tarav answered that in his opinion such a practice should not be followed.

להבין את התפלה

ומתפלל של מוסף. אמר רבי אבא ולא סוף דבר עד שיהלך ד' אמות אלא אפי' שהא כדי הילוך ארבע אמות רב אמר צריך לחדש בה דבר ושמואל אמר אין צריך לחדש בה דבר רבי זעירא בעי קומי רבי יוסי מהו לחדש בה דבר אמר ליה אפילו אמר ונעשה לפניך את חובותינו תמידי יום וקרבן מוסף יצא.

Translation: We can conclude that a person must walk four Amos and then recite Tefilas Mussaf after concluding Tefilas Shacharis. Rabbi Abbah said: He does not necessarily have to walk four Amos provided that he waits the amount of time it would take to walk four Amos. Rav said: It is necessary to include new wording when reciting Tefilas Mussaf. Shmuel said: It is not necessary to include new wording when reciting Tefilas Mussaf. Rabbi Zeira came before Rav Yossi and asked: What did Rav mean when he said that it is necessary to include a new thought when reciting Tefilas Mussaf.? Rav Yossi told him: even if he said simply: and we will fulfill our obligation before You by bringing the daily sacrifices and the Mussaf sacrifice, fulfilled his obligation.

The למשה צוית of ברכה differs from that of the רמב"ם:

ספר אבודרהם שחרית של שבת–תפלת מוסף אומר שלש ראשונות ואח״כ <u>למשה צויתה על הר סיני</u> על שם ועל הר סיני ירדת. ורב עמרם ורבינו סעדיה החילו תפלה זו תכנת שבת רצית קרבנותיה. ולפי שאין מנהגינו לאמרה לא רציתי להאריך בפירושה. <u>מצות שבת זכור ושמור</u> כדאמרינן זכור ושמור בדבור אחד נאמרו. <u>ובו צויתנו ה' א–להינו</u> חוזר על הר סיני שזכר. <u>להקריב בה קרבן מוסף שבת</u> כלומר אע״פ שקדשת השבת ואסרת לעשות בה מלאכה בשבת

עצמה צוית להקריב הקרבנות ולדחות את השבת. ואמרו רז"ל <u>עולת שבת בשבתו</u> ולא עולת שבת זו בשבת אחרת. ואם ישנה חייב משום חילול שבת. יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתעלנו לארצנו ע"ש וקמת ועלית אל המקום. ו<u>תמענו בגבולינו</u> על שם ותמעמו בהר נחלתך ועל שם השם גבולך שלום. <u>ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידין כסדרן</u> פי' כסדר הכתובין בתורה. <u>את מוסף וכו', באהבה</u> על שם כי מאהבת ה' אתכם. <u>כמצות רצונך ומוספין כהלכתן</u> הכתוב בשבת. ואמר רצונך על שם שכתוב בקרבנות ורציתי אתכם נאם ה' א-להים. כמו שכתבת עלינו בתורתך אמר לשון עלינו ע"ש זכרו תורת משה עבדי אשר צוית אותו בחורב על כל ישראל וגו'. על ידי משה עבדך ע"ש ומצות וחוקים ותורה צוית להם ביד משה עבדך. ואומר ישמחו במלכותך ורצה נא במנוחתנו וכו'.

^{6.} A sample of a Karaite סידור is available at the Beurei Hatefila Institute website.

Translation: For Tefilas Mussaf, he says the first three Brachos of Shemona Esrei and then: L'Mosheh Tzivias Al Har Sinai. This is based on the verse: from Har Sinai you came down. Rav Amrom Gaon and Rav Saadiya Gaon provided that the fourth Bracha of Mussaf Shemona Esrei on Shabbos begin with the words: Tikanta Shabbos Ratzisa Korbonoseha. Since it is not our custom to recite that version of the Bracha I will not spend time explaining it. The words: Mitzvas Shabbos Zachor V'Shamor are based on what we learned in the Gemara that the words: Zachor V'Shmor were said simultaneously by G-d. The words: Oo'Vo Tzivisa Hashem Elokeinu represent a return to the theme of Har Sinai. L'Hakriv Bah Korban Musaf Shabbos means that although Shabbos was given a special sanctity in that work was prohibited, G-d still ordered that Korbanos be brought on Shabbos even though the work necessary to bring those Korbanos violated the general prohibition of work on Shabbos. Our Sages said: Olas Shabbos B'Shabbato meaning bring this week's sacrifice this week and not next week. If you do delay it, you are then violating the rules of Shabbos. Yihei Ratzon . . . Sh'Ta'Aleinu L'Artzeinu is based on the verse: and you will rise and you will go to the place. V'Tita'Einu B'Givuleinu is based on the verse: and you will plant them on the mountain of your heritage and based on the verse: who makes your place peaceful. The words: V'Shom Na'Aseh . . . K'Sidrom mean: in the order they are written in the Torah. The words: Oo'Mussafim K'Hilchosom mean those written in the Torah. The word: B'Ahava is based on the verse: out of G-d's love for you. K'Mitzvas Ritzonecha is based on the word that G-d commanded you concerning Shabbos. And we say: Ritzoncha because concerning the sacrifices G-d says and I wanted you. Kmo Sh'Kasavta Aleinu B'Tororosecha-the word Aleinu is used based on the verse: remember the Torah of Moshe my servant that I commanded him in Choreb on behalf of all the Jewish People. The words: Al Yidei Moshe Avdecha are based on the verse: and the Mitzvos that I commanded by way of Moshe. Then say: Yismichu B'Malchusecha.

The major difference between the version presented by the אבודרהם and the one provided by the רמב"ם is in the order of the words: זכור ושמור. That is the order that the יבוד is found in the based on the order in which the words appear in the חוד, i.e. the word: זכור is found in the commandment for שמור that is included in the חדברות in עשרת הדברות while the word: שמור while the word: שמור while the word: מחדב in the commandment for שמור that is included in the חדברות in עשרת הדברות in עשרת הדברות in that is included in the שבת in the commandment for מחדב in the commandment for שמור in the order of the words as used by Rabbi order of the word as it appears in the במב"ם later became the order of the words as used by Rabbi Shlomo Alkabetz in composing the פיום beside in the basis for that order on the following: that the word: שמור הפרשה הי, בי) תרי שבתות; שבת המעלי שבתא ושבת ושבת המום שמור וובור הוא מדת מלכות שבת דמעלי שבתא, ווכור הוא יומא שבתא. ולפי זה שפיר יסד הפיום שמור וזכור בדיבור אחד, ברישא שמור והדר זכור, כי יראת שמים הוא שער ולפי זה שפיר יסד הפיום יבואו בו.

Translation: We find in the Zohar (Introduction 5, 2) that two Shabbosim exist: Shabbos of Friday night and Shabbos of Saturday day. The word: Shamor represents the attribute of Shabbos as King which is on Friday night. The word: Zachor represents the day of Shabbos. Based on this order of events, the composer of the Piyut of Lecha Dodi was correct in putting the word: Shamor before the word: Zachor in the line that reads: the words: Shamor and Zachor were recited by G-d simultaneously. This follows the rule that fear of G-d (because G-d is king) is the first gate through which the righteous pass through.

^{7.} Rabbi Kalonymos Kalman haLevi Epstein was born in Cracow in 1751. He was a disciple of Rabbi Elimelech of Lizensk, the Seer of Lublin, and other great Chassidic leaders. He died in 1823. His work Ma'or VaShemesh is considered one of the foundations of Chassidic thought. (Bar Ilan Digital Library)

הועתק והוכנס לאינטרנט www.hebrewbooks.org בית מנוחה סדר תפלה שבעמיושופ לכל שבתות השנה -וכל מל ועמירות של שלש רגלים כמנהג ק"ק ספררים בית גאה מלא הור והדר בסדר נכון לפני המתפלל בא מסודר : שהכל מוומן דלא צריך למידרר : הד'רים בית זה מפואר ומעולה יעליון למעלה בכפל כפלי מהנרפס מקרם פה ליוורנו ואף מסרורי ווין הרי זה משובח ועולה : בכמה מעלות טובות : כבירים יתירים : בית ברול הוא זה : לעין כל רואה והנוה : בתוספת חדשים מוה ומוה : דינים מחודשים שייכים ונצרכים בסרור הזה : כשלחן ערוך סרורים 'ומורים : מלא אורה מכפרן של צריקים : ראשונים: ואחרונים דינים מצודקים להלכה ולמעשה כאו מווקקים י מוהירים ומאירים י לקטרתים אספתים וזקקתים : לזכות את הרבים יפרתים הבוטח כה' עווי ומעווי יאורה שמואל אשכנזי: פה ליוורנו יע״א שנת ושמרו בנו ישראל את השבת לפ"ק ברפום המשובח בל שלמה בילפורטי וחבי מרפיסים ומוברי ספרים

שחרית

בַליַח:

ּכָלְיתַ:

לחי עילפים:

לחי שולמים

משביאל נתן לֶחֶם לְכָל בָּשָּׁר. ההפיאל הורו לְאֵל הַשָּׁמֵיִם (חָיָ) רע"ב)

האררת והאמונה לחי עולמים: הכינה והברכה הגאוה והגרולה לחי עולמים: הרעת והרכור החד וההדר להי עולמים: הוער והותיקות הזו והזוהר להי עולמים: המעל והפוסד

ההוד וההדר להי עולמים: הועד והותיקות להי עילמים: הזיו והזוהר להי עולמים: החיל והחומן לחי עילמים: השכם והשוהר לחי עולמים: היתוד והיראח לחי עולמים: הכתר והכבור לחי עולמים: הלקה והלכוב לחי עולמים:

לחי עולמים: המלוכה והממשלה לחי עולמים הנוי והנצח לחי ערכושם: העוז והענוה לחי עולמים: הסנוי והסנב להי שולטים: לחי עולמים: הפאר והפרות הצבי והצרה לחי שולשים: הרחמים והרוטמות : לחי עולטים הקריאה והקדושה לחי שילמים: להי עולמים התהלה והתפארת השיר והשבת

א לריך לומר הנוסח דברוך שאמר של פ"ז חיבות דוקא ולא הנוסח אחר כי הנוסח דשל פ"ז תיבות הוא המתוקן והמלובן אשר תוכו רלוף כודות נוראים ככתוב בכתבי האר"י זלות"ל:

כורחים בכתוב בכתבי התר י זכוק כ: כרוך שאמר והיה העולם ר"ת כשו"ה לרמוז כי עליונים ותחתוכים שוים בכרכה י מכאן שאין לשנות כשבת י הרב מהרי"ן זלה"ה כם' לגיד ומכוב

וכוונתו דכין בחול בין כשבת אין לשנות הנוסח דפ"ו תיבות : שאר דינים השייכים לכרוך שאתר ולפסוקי דומרה הלא הם כתובים לפניך

שאר דינים השייכים לברוך שאתר ולפסוקי דותרה הלא הם כתוכים לפכיך בחלק כית עוכד כסדר תפלה לימי החול דף ס"ט ודך ע'

יש לאחוז שכי ביביות שלפכיו בידו הימכית יש אומרים ברוך שאמר על דרך הקבלה ולבסוף כ'ש ינשקם י ועומד ואומר בכווכה שהיא פ"ו תיבות:

אוֹמֵר וְעוֹשֶׁה · בַּרוּךְ גּוֹזֵר יְעִשֶּׁר · בָּרוּךְ שֶׁאָמֵר יְהָיָה הָעוֹלֶם · בַּרוּךְ שֻׁיָּמֵר יְהָיָה הָעוֹלֶם · בַּרוּךְ שִׁיּמֵר יְהָיָה הָעוֹלֶם · בַּרוּךְ שִׁיּמֵר יְהַיָּתְּיִם · בַּרוּךְ בּוֹזֵר יְמַלָּם ·

אָכָר פוּב לִירָאַיוּ . פֿרוּף נִיזִּע פּרוּף פִּרוּף מִשְּׁכִר פוּב לִירָאַיוּ . פֿרוּף נִיזִּע פְרוּף מִשְׁלָם הַבְּנִינוּ . פֿרוּף מִבְּנוֹם עַל הַבְּנִיוֹם בּרוּף מִבְּנוֹם שַּׁכָּר מִבְּלִיוֹם . פֿרוּף מְבַּנִים עַל הַבְּנִיוֹם . פֿרוּף מְבַּנִים עַל הַבְּנִיוֹם . פֿרוּף מְבַּנִים שַּׁכָּר מִבְּלִיוֹם . פֿרוּף מְרַנִים עַל הַבְּנִים . פֿרוּף מְרַנִים עַל הַבּיּיוּם . פֿרוּף מִרְנִים עַל הַבְּנִים . פֿרוּף מִירִים עַל הַבּיּיוּם . פֿרוּף מִירִים עַל הַיִּים . פֿרוּף מִירִים בּרוּף מִירִים . פֿרוּף מִירִים . פֿרוּף מִירִים בּרוּף מִרְנִים . פֿרוּף מִירִים בּרוּף מִירִים . פֿרוּף מִירִים . פּרוּף מִייִּים . פּרוּף מִייִּים . פּרוּף מִייִים . פּרוּף מִייִּים . פּרוּף מִייִים . בּירוּף מִייִים . בּירוּף מִייִּים . בּירוּף מִייִים . בּירוּף מִייִּים . בּירוּף מִייִים . בּירוּף מִייִים . בּירוּף מִייִים . בּירוּף מִייִים . בּירוּף מִייִּים . בּירוּף מִייִים . בּירוּף מִייִּים . בּירוּף מִייִים מִּיים . בּירוּף מִייִּים . בּירוּף מִייִים . בּייִים מִּיים מִּיים מִייִּים . בּייִים מִּיים מִיים מִּיִים מִייִים מִּיִּים מִּיים מִייִּים . מִייִים מִייִּים מִּיים מִייִים מִייִּים מִּיִּים מִּיִים מִייִּים מִּיִּים מִּיִים מִּיִּים מִּיִּים מִייִּים מִּיִּים מִייִּים מִּיִּים מִּיִים מִּיִּים מִּיִּים מִּיִּים מִּיִּים מִּיִים מִייִּים מִייִּים מִייִּים מִּיִים מִייִּים מִּיִּים מִּיִּים מִּיִים מִּיִּים מִּיִ

לַלֵים לְנָצֵה : בָּרוּךְ אָאָאוֹן מְאָבַּט וּמְפּוּאָר בּּלְשִׁוֹ וֹטִיבִּיוּ אוֹנָש : בָּרוּךְ אֵל חַי לָעַר רִיבִטְמָן רַיִּפְּעָׁלְ בְּפָּרֵי אָפּּ מַעָּבִיר יִּטְפָּלָה וַמִבִּיִּץ אָלְהִינּוּ מֵלֶּבְ רָעוּלָם הָאֵּל אָכּ מַעָּבִיר יִּטְפָּנִה וֹמִבִּיִּץ בְּעָרִי בְּרוּךְ שְׁמוּ בִּרוּךְ אַהָּה יִידִּה לְפָנָיוֹ עֵוְלָה י וְלֹא שִׁכְחָה וַעֲבָדִיוֹ וּבְשִׁיבִי דְּוֹר עֵבְּדֶּךְ וְלֹא מֵשׁוֹא פָנִים י וְלֹא יְבְּיִלְרְיְהוָה אֱלְהֵינוּ בִּשְּׁכְחוֹת מַקְח שחֵר י צַּדִּיק רְהוֹא יבּוְמִירוֹת וּנְנַהְּלְךְ וּנַשִּׁבְּחוֹ וּנַשְּבְּחוֹת בְּכָּר דְּיִנְיִּר שִׁמְרְ בְּכָר דְּרָכִיוֹ וְחָסִיר בְּכָל מֵעֲשָיוֹ בְּרוֹךְ פּוֹנֶה וּמֵצִיל : בְּרוֹךְ הַפֵּנִחִיל מְנוֹחָה לְעֲמוֹ

שְׁמוֹ הַנְּרוֹל בָּרוֹךְ אַהָּה יְהוָה יְתָנִי מִי מֵלְרָ מִהְלָל בַּחִשְׁבָּחוֹת : מֵלְךְ מִהַלְל בַּחִשְׁבָּחוֹת :

(ניו'ם אומרים בָּרוֹךְ שֶׁנָתַן לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל נסנת אָת יום הַשַּׁבָּת הַוֶּה. וָאֶת יוֹם נכסח חַג הַמַּצוֹת נסנוטות חַג הַשְּׁבוֹעוֹת נסונות חַג הַסְּבּוֹת נספונו מנרת שְׁמִינִי חַגְעֲצֶרֶת הַוֶּה. אֶת יוֹם טוֹב מִקְרָא קֹדֶשׁ הַוֶּה. :)

יְהוֹה מֶלֶךְ מְהֻלֶּלְ בַּתִּשְׁבְּחוֹת: בָּרוּךְ יְעוֹלְמֵי עֵר: בָּרוּךְ אַתְּלְמִי עֵר: בָּרוּךְ אַתְּלְמִי עַר: בָּרוּךְ אַתְּלְמִים יִּהְיָה אֱלְהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלְם הַשְּּלֵּךְ הַנְּרוֹלְ אַלְהֵינוּ הְּשְׁבְּח וֹמְפוּאָר בְּיִבְּיִרְ בְּיִבְּיִרְ יְנִקְּרִישִׁךְ יִנְּלְרְּ הַעְּבְּיָּךְ יִנְיִרְ עַבְּיֶּךְ יִנְּקְרִיּיִשְׁךְ יִנְיִּתְּעִוֹן בָּלְ חֲסִיּרְיוֹ וַעֲבָּיִרוֹת נְהוֹלְהְיִנוּ בְּשְׁבְּחוֹת וּבְּוֹמְיִרוֹר נְהוֹלְהְיִנוּ יְחִיר חֵי נְבִּיְרְיִבְּךְ יִחִיר חֵי נְנִקְּרִישְׁךְ יִחִיר חֵי וְנַמְלְּהִינוּ יְחִיר חֵי וְנַמְּבְיִים עַר: בָּרוּךְ אַתְּה וְנִיְבְּיִים עַר: בָּרוּךְ אַתְּה מִיְלְּבְּ מִבְּיִלְּךְ בַּמְשְׁבְּחוֹת: בְּרוּךְ אַתְּה מִיְרִיבְּרְ שְׁמִוֹ עַר: בְּרוּךְ אַתְּה מִיְלְבְּ בְּמִילְכְבְּיוֹ עַר: בְּרוּךְ אַתְּה מִיְלְבְּי שְׁמוֹ עַרִי עַר: בְּרוּךְ אַתְּה מִיְלְבְּי מְמִילְּלְ בַּתִּשְׁבְּחוֹת:

בשבת ויום טוב אין אומרים מזמור לתודה ואומרים במקומו מזמור שיר ליום השכת :

המנהג הנכון הוא שלא לומר כיו"ט פסוק הראשון אלא כמו שנוהגין בכמה מקומות ובארן הלבי תוכ"ב להתחיל כיו"ט מטוב להודות וכמ"ש בש"ע ואף שנתנו הרב לחם חמודות והרב שכ"הג ג' סי' נ"א ב' טעמים להנוהגים לומר שכתנו הרב לחם חמודות והרב שכ"הג ג' סי' נ"א ב' טעמים להנוהגים לומר דאין עם מתחלת המזמור כמו בשכת : הטעם האחד דאין לשנות המזמור דאין חשש : ועוד דגם יו"ט נקרא שבת כדכתיב וספרחם לכם ממחרת השבת ע"כ ב"ל דאין ב' טעמים אלו מפסיקים עם הטעם הראשון כיון דמפני שהוא יו"ט כ"ל דאין ב' טעמים אלו מפסיקים עם הטעם הראשון כיון דמפני שהום יו"ט לא ולא שבת הוא דמשנים לית לן בה והכי עדיף כדי להורות דהיום יו"ט לא שבת : גם הטעם הב' אינו נכון שהרי כ' מהר"ל ז"ל סוף הלכות יו"ט אלע"ג דיו"ט שבת נמי מחקרי יום השבת מיה ז לא מתקרי ע"ש : כי על כן לענ"ד המנהג

מוסף של שבת

סי' קי"ד בלא הזכיר תוריד הגשם והכא נמי הוא דומה בדומה : הרב זרע התת ח"ג בליקוטי א"ח השר לו שם החר הש"ות סי' רס"ח :

ה אם נסתפק אם התפלל מוסף של שבת או אם התפלל תפלה של חול אינו חוזר על הספק דחומרו של יום גורם דרמי אנפשיה באותה שעה ומדכר משבת - הרמ"ע בם' אלפסי זוטא כ"י מח"בר סי' רס"ח אות ה' :

ט ספק התפלל מוסף או לא התפלל אינו חוזר ומתפלל אפילו בתורת כדבה דאין מוסף בא בנדבה ועוד דאין מתפללין נדבה בשבת וי"ט " מח"בר :

י הם טעה והתחיל ישתח משה הו אתה קדשת או אתה אחד במקים תכנת שבת דמוסף ונזכר באמלע הכרכה שהתחילה בטעות פוסק ומתחיל תכנת שבת י ת"הד י מג"א :

א האוהבי דבריה י כן הוא בספרים האוהבי בה"א י ואף שאין ה"א הידיעה באה על הסתיכות י"ל מאחר שבאה לתשלום אותיות תשר"ק י לא מן הכלל כמו שמלינו האלהי מקרוב אני האמור בירמיה כ"ג שבא בדרך הסמיכות עם ה"א הידיעה י ש"ל דר"ב ע"א :

ככון לומר תכנת ואח"כ יהי רצון

ב תמידים כסדרן י ל"ל תמידים במ"ם בסוף כי כך הוא בלשון זכר וברוב הספרים נדפם בנו"ן והוא טעות י ש"ל שם :

ל ואת מוסף : כצ"ל בוא"ו בתחלה כי כן הוא כשדורים מדוייקים וכן כתכו האחרונים : ש"ל שם :

יָרָי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךְ יְחֹנָה אֱאַלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹרֹתֵינוּ • שֵׁתַעַלנוּ בְּשִּׁמְחָרה לְאַרְצֵנוּ • וְחִפָּצֵנוּ בּגְבוּלֵנוּ

וְשֶׁם נַעשֶׁה לְפָנֵיך אֶת קַרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ . תְמִידִים

נֹאַמֵּרֵן וֹנַלְנִיב לַפָּגִּיף בְּאַיִּבֹרָה כְּמִאַנִרת נְאוֹנָף בְּמוּ כִּטִּבְנָן וִמִּוּסָפִּין כִּנִילְכָּעוֹ וְאָת מוכֹּף ווִם נַאַּבָּת נַיּאָּח •

יביום עַבְינוּ בְּתוֹרָתְרְ עַל יְדֵי משָׁה עַבְדָּךְ בָּאָמוֹר בּיִוּם עָבְיּרָרְ בָּאָמוֹר יביום